

Samskabelse af velfærd muligheder og faldgruber Indledning Anne Tørtzen 2019

Denne bog er især rettet til dig, som er leder eller medarbejder i den offentlige sektor, er studerende eller arbejder i en civilsamfundsorganisation – og som er optaget af fænomenet samskabelse i praksis og i teorien. Med samskabelse menes samarbejde mellem det offentlige og borgere, lokalsamfund og andre relevante parter om at udvikle velfærden for at løse komplekse udfordringer. Bogen ser samskabelse fra en forvaltningsvinkel og trækker dels på mit ph.d.-projekt og aktuel dansk og international forskning i samskabelse, dels på min mangeårige erfaring som rådgiver og foredragsholder i det kommunale landskab. Der er ingen tvivl om, at vi som samfund er nødt til at kaste os ud i nye former for styring – og at der er potentialer i samskabelse, men vi skal ikke gøre det hovedløst. Min tilgang er kritisk-konstruktiv: Samskabelsesfeltet er fuldt af faldgruber og udfordringer – og først ved at se dem i øjnene og forstå de mekanismer, der er på spil, bliver man i stand til at udvikle sin praksis.

Bogen er skrevet ud fra en idé om, at vi kan blive bedre til at samskabe i praksis, hvis vi bruger energi på at 'gå op i helikopteren' for at forstå, hvad vi egentlig har gang i, og lære af de resultater og indsigter, forskningen tilbyder. Den kritiske vinkel består i at holde et spejl op foran jer som offentlige medarbejdere og ledere, der arbejder med samskabelse, og få jer til at reflektere over jeres praksis. Den konstruktive tilgang består i at give nogle konkrete bud på, hvad I som offentlige ledere og medarbejdere kan gøre anderledes for at lykkes bedre med ambitionen om at samskabe. Den er en invitation til 'samskabelse for viderekomne' i form af en realistisk, reflekteret og lærende praksis.

Samskabelse står højt på dagsordenen i den offentlige sektor i disse år både i Danmark og i andre vesteuropæiske lande. Samskabelsesdagsordenen rummer en ambition om at forny og 'redde' velfærdssamfundet ved at etablere nye samarbejder, hvor borgere og lokalsamfund i højere grad bidrager til at udvikle og producere vores fælles velfærd. Ikke mindst i økonomisk trængte kommuner er der store forventninger til, at samskabelse kan transformere den offentlige velfærd. Det

har ført til, at der er opstået et 'marked' for samskabelse, hvor en række konsulentvirksomheder, tænketanke og forskere tilbyder rådgivning, kompetenceudvikling og formidling til at understøtte samskabelse.

En positiv samskabelsesfortælling

En risiko ved et sådant 'samskabelsesmarked' er, at det opererer efter sin egen logik domineret af fortællinger, der fremhæver potentialerne i samskabelse og nedtoner udfordringerne. Den offentlige debat om samskabelse er således for tiden domineret af en positiv fortælling, som italesætter samskabelse som et paradigmeskift i samfundsstyringen, hvor det offentlige samarbejder med og deler indflydelse med borgere og civilsamfund. Forventningerne er store: Samskabelse kan både styrke demokratiet, løfte effektiviteten og kvaliteten af den offentlige velfærd og bidrage til nytænkning.

Denne fortælling bliver bl.a. båret frem af Den nationale Samskabelsesbevægelse, som består af en række kommuner, institutioner og forskere. Bevægelsen har udviklet et manifest, hvor samskabelse beskrives som et fænomen, hvor "... organisationer, virksomheder, foreninger og borgere kan bruge deres viden, kompetencer, erfaringer og ideer på at videreudvikle velfærdssamfundet gennem et ligeværdigt og gensidigt anerkendende samarbejde, hvor alle har mulighed for at præge forståelsen af problemer og muligheder, designet af nye løsninger og deres praktiske gennemførelse" (Den Offentlige, 2017).

Brug for et realitetstjek

Udfordringen ved, at samskabelse 'hypes' på denne måde, er, at vi glemmer at stoppe op et øjeblik og se realistisk på de reelle muligheder og udfordringer, der ligger i denne nye samarbejdsform mellem det offentlige og civilsamfundet. Vores forståelse af samskabelse og vores forventninger til, hvad samskabelse kan, og hvad det kræver, har behov for et realitetstjek. For det første er det uklart, hvad vi egentlig taler om, når vi siger 'samskabelse'. For det andet er den offentlige debat om samskabelse præget af en normativ tilgang, der fremstiller samskabelse som en universalløsning på velfærdssamfundets udfor-

Indhold

Indledning	9
KAPITEL 1	
Samskabelse – hvad taler vi om?	13
KAPITEL 2	
Samskabelse har mange ansigter	29
KAPITEL 3	
Samskabelse som samfundsstyring	45
KAPITEL 4	
At lede samskabelse – hands-off og hands-on	67
KAPITEL 5	
Ledelse, der understøtter samskabelse i praksis	93
KAPITEL 6	
Samskabelse, demokrati og magt	111
KAPITEL 7	
Hvilken værdi giver samskabelse – og hvordan kan vi måle den?	133
KAPITEL 8	
Gode vilkår for samskabelse: tre udfordringer	163
KAPITEL 9	
Kan samskabelse redde velfærden?	191
Litteratur	207
Register	227

ANNE TORTZEN

Samskabelse af velfærd

MULIGHEDER OG FALDGRUBER

HANS REITZELS FORLAG